

Tiesa atzīst par spēkā neesošu Komisijas lēmumu, kurā konstatēts, ka Amerikas Savienotās Valstis nodrošina pienācīgu pārsūtīto personas datu aizsardzību

Lai arī tikai Tiesas kompetencē ir atzīt Savienības tiesību akta spēka neesamību, valsts uzraudzības iestādes, kas izskata pieteikumu – pat esot Komisijas lēmumam, kurā konstatēts, ka trešā valsts piedāvā pienācīgu personas datu aizsardzības līmeni –, var izvērtēt, vai personas datu pārsūtīšana uz šo valsti atbilst Savienības tiesību aktu par šo datu aizsardzību prasībām, kā arī, tāpat kā attiecīgā persona, vērsties valstu tiesās, lai pēdējas minētās iesniedz lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu šī lēmuma spēkā esamības pārbaudei

Direktīvā par personas datu apstrādi¹ ir noteikts, ka šādu datu pārsūtīšana uz trešām valstīm principā var notikt tikai tad, ja attiecīgās trešās valstis nodrošina pienācīgu šo datu aizsardzības līmeni. Tāpat atbilstoši direktīvai Komisija var konstatēt, ka trešā valsts, pamatojoties uz iekšējo tiesību aktiem un starptautiskām saistībām, ko tā uzņēmusies, nodrošina pienācīgu aizsardzības līmeni. Visbeidzot, direktīvā ir paredzēts, ka katra dalībvalsts paredz, ka viena vai vairākas valsts iestādes ir atbildīgas par pastāvīgu to noteikumu piemērošanas kontroli tās teritorijā, ko dalībvalstis pieņēmušas saskaņā ar šo direktīvu (“valsts uzraudzības iestādes”).

Maksimilians Šrems [*Maximilian Schrems*], Austrijas pilsonis, *Facebook* lieto kopš 2008. gada. Tāpat kā pārējo Savienībā dzīvojošo abonētu dati, arī viņa *Facebook* ievadītie dati – pilnībā vai daļēji – no *Facebook* Īrijas meitasuzņēmuma tika pārsūtīti uz serveriem, kas atrodas Amerikas Savienoto Valstu teritorijā, kur tie tiek uzglabāti. M. Šrems, uzskatīdams, ka, ņemot vērā informāciju, ko 2013. gadā atklāja Edvards Snovdens [*Edward Snowden*] saistībā ar Amerikas Savienoto Valstu izlūkdienestu (it īpaši *National Security Agency (NSA)*) darbībām, ASV tiesībās un praksē nav nekādas to datu aizsardzības, kas uz šo valsti ir pārsūtīti un kurus kontrolē ASV, iesniedza sūdzību Īrijas uzraudzības iestādē. Īrijas iestāde sūdzību noraidīja, tostarp pamatojot, ka 2000. gada 26. jūlija lēmumā² Komisija ir uzskatījusi, ka tā sauktā “drošības zonas” režīma ietvaros³ Amerikas Savienotās Valstis nodrošina pienācīgu pārsūtīto personas datu aizsardzības līmeni.

Izskatot lietu, *High Court of Ireland* (Īrijas Augstā tiesa) vēlas noskaidrot, vai šī Komisijas lēmuma rezultātā valsts uzraudzības iestāde ir tiesīga izskatīt sūdzību, kurā apgalvots, ka trešajā valstī netiek nodrošināts pienācīgs aizsardzības līmenis, un vajadzības gadījumā apturēt apstrīdēto datu pārsūtīšanu.

Šodienas spriedumā Tiesa norāda, ka **Komisijas lēmuma**, kurā konstatēts, ka trešā valsts nodrošina pienācīgu pārsūtīto personas datu aizsardzības līmeni, **esamība nedz noliedz, nedz arī mazina valsts uzraudzības iestāžu pilnvaras, kas tām ir piešķirtas** saskaņā ar Eiropas Savienības Pamattiesību hartu un direktīvu. Šai sakarā Tiesa uzsver tiesības uz Hartā garantēto

¹ Eiropas Parlamenta un Padomes 1995. gada 24. oktobra Direktīva 95/46/EK par personu aizsardzību attiecībā uz personas datu apstrādi un šādu datu brīvu apriti (OV L 281, 31. lpp.).

² Komisijas 2000. gada 26. jūlija Lēmums 2000/520/EK atbilstīgi Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvai 95/46/EK par pienācīgu aizsardzību, kas noteikta ar privātuma “drošības zonas” principiem un attiecīgajiem visbiežāk uzdotajiem jautājumiem, kurus izdevusi ASV Tirdzniecības ministrija (OV 2000, L 215, 7. lpp.).

³ “Drošības zonas” režīmā ir ietverta virkne principu par personas datu aizsardzību, ko ASV uzņēmumi var apņemties labprātīgi ievērot.

personas datu aizsardzību, kā arī uzdevumu, ko valsts uzraudzības iestādes veic saskaņā ar šo pašu Hartu.

Vispirms Tiesa norāda, ka nevienā no direktīvas normām valsts uzraudzības iestādēm nav liegts pārbaudīt personas datu pārsūtīšanu uz trešām valstīm, kuras ir minētas Komisijas lēmumā. Tādējādi, **pat ja Komisija ir pieņēmusi lēmumu, valsts uzraudzības iestādēm**, kurās persona ir vērsusies ar prasību, **pilnīgi neatkarīgi ir jāvar izvērtēt, vai personas datu pārsūtīšana uz trešo valsti atbilst šajā direktīvā izvirzītajām prasībām**. Tomēr Tiesa atgādina, ka tikai tās kompetencē ir konstatēt Savienības tiesību akta – kā Komisijas lēmums – spēkā neesamību. Tādēļ, ja valsts iestāde vai persona, kas vērsusies valsts iestādē, uzskata, ka Komisijas lēmums nav spēkā, šai iestādei vai personai ir jāvar vērsties valsts tiesās, lai gadījumā, kad arī tām ir šaubas par Komisijas lēmuma spēkā esamību, šīs tiesas varētu lietu nosūtīt izskatīšanai ES Tiesai. **Tātad Tiesa galu galā ir tā, kuras uzdevums ir pieņemt lēmumu, vai Komisijas lēmums ir vai nav spēkā.**

Tiesa tādējādi pārbauda Komisijas 2000. gada 26. jūlija spēkā esamību. Šai sakarā Tiesa atgādina, ka Komisijai bija pienākums konstatēt, ka ASV tik tiešām to savu iekšējo tiesību un starptautisko saistību dēļ, ko tās uzņēmušās, nodrošina būtībā tādu pašu pamattiesību aizsardzību, kā tas saskaņā ar direktīvu, to lasot Hartas gaismā, tiek nodrošināts Savienībā. Tiesa norāda, ka Komisija šādu secinājumu nav izdarījusi – vien izvērtējusi “drošības zonas” režīmu.

Taču, Tiesas skatījumā nepastāvot vajadzībai izvērtēt, vai šis režīms nodrošina būtībā tādu pašu aizsardzības līmeni, kā tas ir garantēts Savienībā, Tiesa norāda, ka tas ir piemērojams tikai ASV uzņēmumiem, kuri tam ir piekrituši, savukārt ASV iestādes tam nav pakļautas. Turklāt ar valsts drošību, sabiedrības interesēm un Amerikas Savienoto Valstu likumiem saistītās prasības ir pārākas pār “drošības zonas” režīmu, kā dēļ ASV uzņēmumiem **bez ierobežojumiem ir jāatkāpjas no šajā režīmā paredzētajiem noteikumiem par aizsardzību, ja tie nonāk pretrunā šādām prasībām**. ASV “drošības zonas” režīms tādēļ pieļauj ASV iestāžu iejaukšanos personu pamattiesībās, un Komisijas lēmumā nav ietverts secinājums nedz par to, ka ASV ir spēkā valsts tiesību akti, kuru mērķis ir ierobežot iespējamo iejaukšanos, nedz arī, ka eksistē efektīva tiesiskā aizsardzība pret šāda veida iejaukšanos.

Tiesa uzskata, ka šo režīma analīzi apstiprina divi Komisijas paziņojumi ⁴, no kuriem it īpaši izriet, ka ASV iestādes varēja piekļūt no dalībvalstīm uz šo valsti pārsūtītajiem personas datiem un tos apstrādāt veidā, kas tostarp nav saderīgs ar to pārsūtīšanas mērķiem un pārsniedzot to, kas ir absolūti nepieciešams un samērīgs ar valsts drošības aizsardzību. Tāpat Komisija konstatēja, ka attiecīgo personu rīcībā nav administratīvu vai juridisku tiesiskās aizsardzības līdzekļu, kas tām tostarp ļautu piekļūt datiem, kas uz tām attiecas, un vajadzības gadījumā panākt to labošanu vai dzēšanu.

Runājot par būtībā tādu pašu aizsardzības līmeni, kāds pamatbrīvībām un pamattiesībām tiek garantēts Savienībā, Tiesa konstatē, ka **Savienības tiesībās līdz absolūti nepieciešamajam nav ierobežots tiesiskais regulējums, saskaņā ar kuru vispārīgi tiek pieļauta visu to personas datu saglabāšana**, kuru dati no Savienības ir pārsūtīti uz ASV, **nešķirojot – bez ierobežojumiem vai izņēmumiem** saistībā ar mērķi, kam tie paredzēti, – vai neparedzot objektīvus kritērijus, kas ļauj ierobežot valsts iestāžu piekļuvi datiem un to vēlāku izmantošanu. Tiesa piebilst, ka tiesiskais regulējums, saskaņā ar kuru valsts iestādēm vispārīgi tiek ļauts piekļūt elektronisko komunikāciju saturam, ir jāuzskata par tādu, kas **apdraud pašu pamattiesību uz privātās dzīves neizskaramību būtību**.

Tāpat Tiesa norāda, ka ar tiesisko regulējumu, kurā indivīdiem nav paredzētas nekādas iespējas likt lietā tiesību aizsardzības līdzekļus, lai piekļūtu personas datiem, kas uz tiem attiecas, vai panākt šādu datu labošanu vai dzēšanu, **tiek apdraudēta pamattiesību uz efektīvu aizsardzību tiesā**; šāda iespēja ir raksturīga **tiesiskai valstij**.

⁴ Komisijas paziņojums Eiropas Parlamentam un Padomei ar nosaukumu “Uzticēšanās atjaunošana datu plūsmām starp ES un ASV” (COM(2013) 846, *final*, 2013. gada 27. novembris) un Komisijas paziņojums Parlamentam un Padomei par drošības zonas darbību no ES pilsoņu un uzņēmumu, kas veic uzņēmējdarbību ES, viedokļa (COM(2013) 847, *final*, 2013. gada 27. novembris).

Visbeidzot, Tiesa konstatē, ka Komisijas 2000. gada 26. jūlija lēmumā valsts uzraudzības iestādēm ir liegts īstenot to kontroles pilnvaras gadījumos, kad persona apšaubu lēmuma saderīgumu ar privātās dzīves un personu pamatbrīvību un pamattiesību aizsardzību. Tiesa uzskata, ka **Komisijas kompetencē nebija šādi ierobežot valsts uzraudzības iestāžu pilnvaras.**

Visu šo iemeslu dēļ Tiesa atzīst Komisijas 2000. gada 26. jūlija lēmumu par **spēkā neesošu. Šī sprieduma rezultātā Īrijas valsts uzraudzības iestādei ir pienākums izskatīt M. Šrema sūdzību ar vislielāko prasīto rūpību un tai šīs izmeklēšanas ietvaros ir jāpieņem lēmums, vai saskaņā ar direktīvu Facebook Eiropas abonentu datu pārsūtīšana uz ASV nav jāaptur, jo šī valsts nepiedāvā pienācīgu personas datu aizsardzības līmeni.**

ATGĀDINĀJUMS: Lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu ļauj dalībvalstu tiesām to tiesvedības ietvaros uzdot jautājumus Tiesai par Savienības tiesību interpretāciju vai Savienības akta spēkā esamību. Tiesa neiztiesā valsts prāvas. Valsts tiesai ir jāatrisina lieta saskaņā ar Tiesas nolēmumu. Šis nolēmums līdzīgā veidā ir saistošs citām valstu tiesām, kurām ir jāatrisina līdzīgas problēmas.

Neoficiāls dokuments plašsaziņas līdzekļu vajadzībām, kas Tiesai nav saistošs.

[Pilns sprieduma teksts](#) tiek publicēts CURIA mājas lapā pasludināšanas dienā.

Kontaktpersona presei: Gitte Stadler ☎ (+352) 4303 3127

Sprieduma pasludināšanas attēli ir pieejami no ["Europe by Satellite"](#) ☎ (+32) 2 2964106